

SUVREMENI PRISTUPI NASTAVI HRVATSKOGA JEZIKA

Martina Valec-Rebić, prof., uč. savjetnik
OŠ Ljudevita Modeca Križevci

Hrvatski po Rebi

Hrvatski jezik Jezično izražavanje Književnost Lektira Medijska kultura
Izvannastavne aktivnosti Natjecanja i smotre Kako učiti Impresum

Proslov

Da profesori nisu samo „knjiški moljci“, nego da se znaju i žele služiti suvremenim medijima, trebala bi svjedočiti i ova stranica. Cilj joj je buditi interes i ljubav prema materinskom jeziku i knjizi.

Stranice su namijenjene učenicima OŠ Ljudevita Modeca u Križevcima, ali i učenicima drugih osnovnih škola, kao pomoć u učenju – nude savjete, obje informacija, korisnih poveznica, razne materijale poput kvizova i listića.

Zamišljene su kao mozaik čiji kamenčići tvore sliku predmeta Hrvatski jezik. Svakome od pet područja (hrvatski jezik, književnost, lektira, jezično izražavanje i medijska kultura) posvećena je zasebna stranica.

Pećinski ljudi

Prve civilizacije

1238. godina

1455. godina

PRETRAŽI

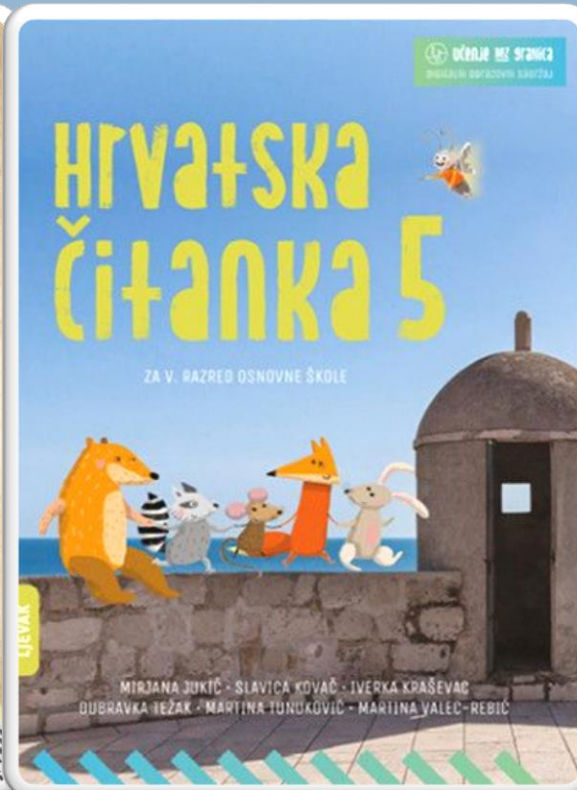
GO

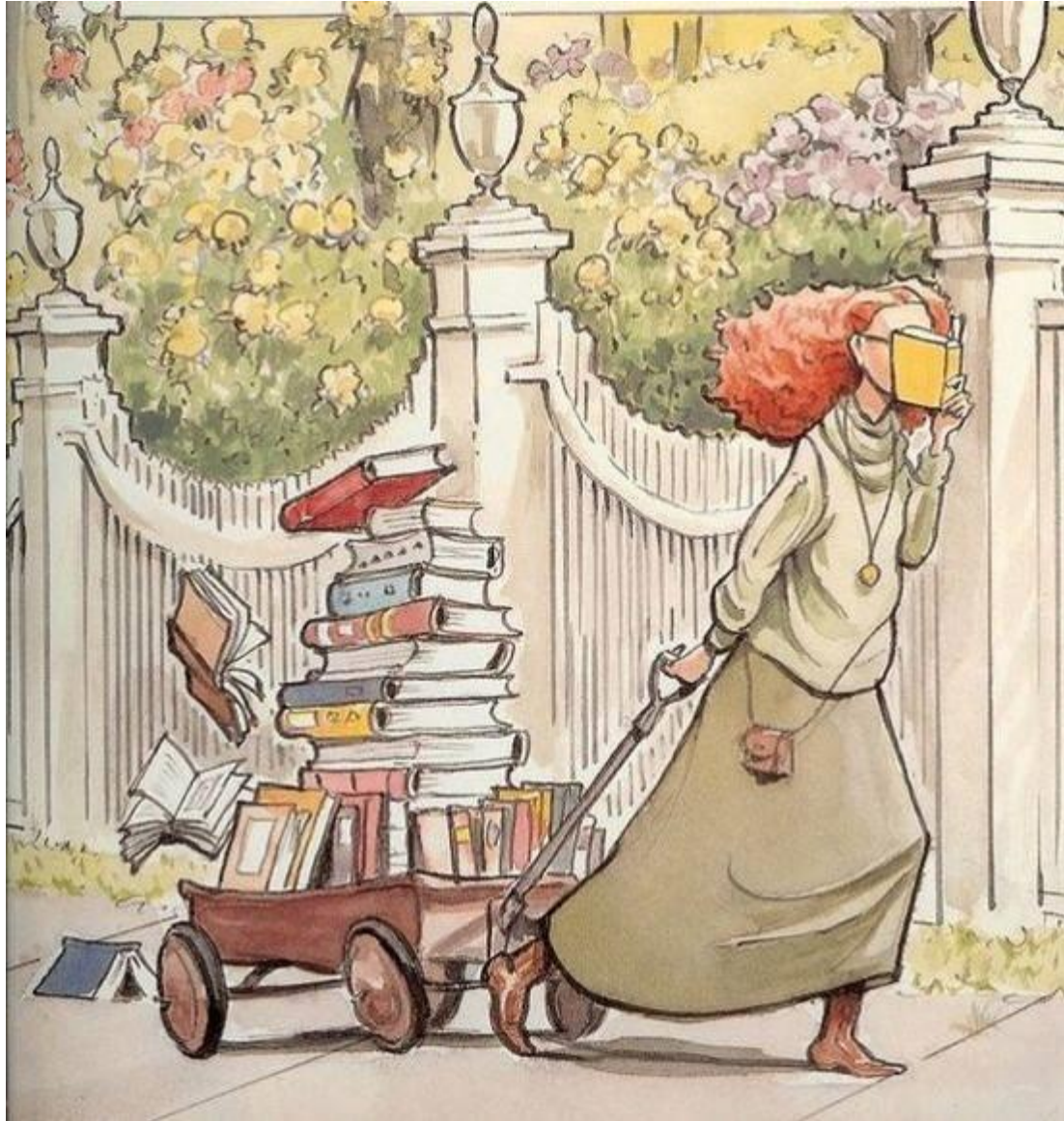
KORISNE POVEZNICE

Booksa.hr
Jezični savjet (IHJ)
Digitalizirana baština
Zbirka književnih djela na hrvatskome jeziku
Povlačenje za jezik
Priručnik za učenje i poučavanje
Portal za škole
Društvo hrvatskih književnika
eLektire
Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
Jezični savjetnik
Svjetska digitalna knjižnica
Bonton na internetu

POSLOVICE O JEZIKU

Od dugog jezika kratak život. (armenska)
Jezik kosti nema, ali kosti lomi. (bugarska)
Ko hoće sakriti svoj novac, ne smije ga stavljati ženi pod jezik. (danska)

Autor: David Small

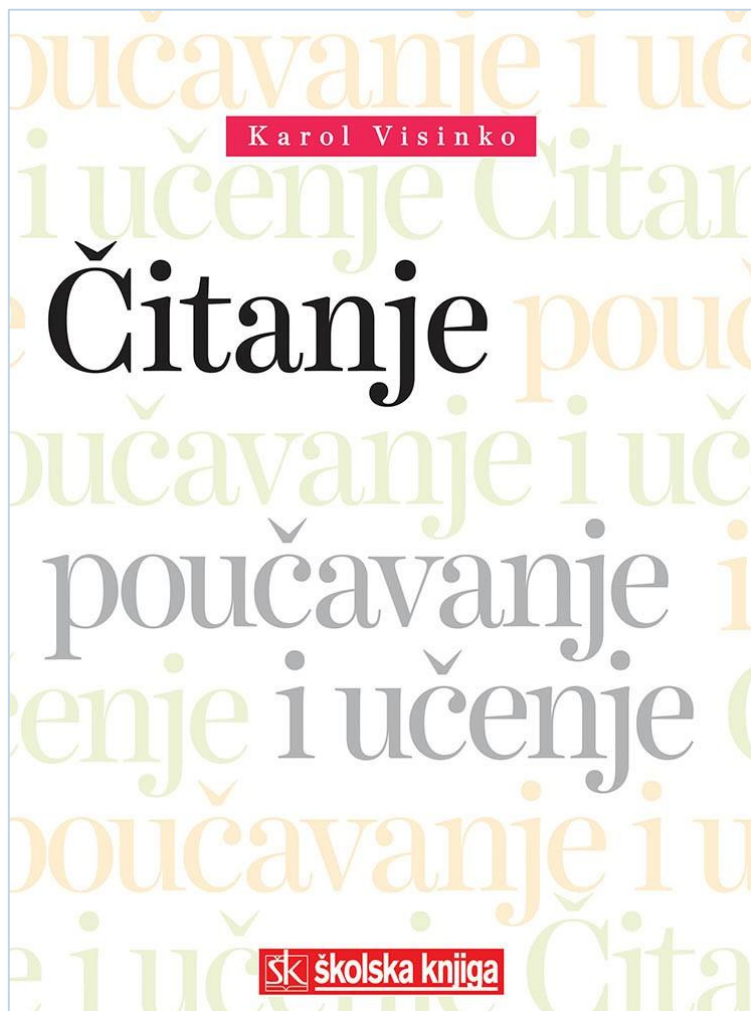

Važnost čitanja

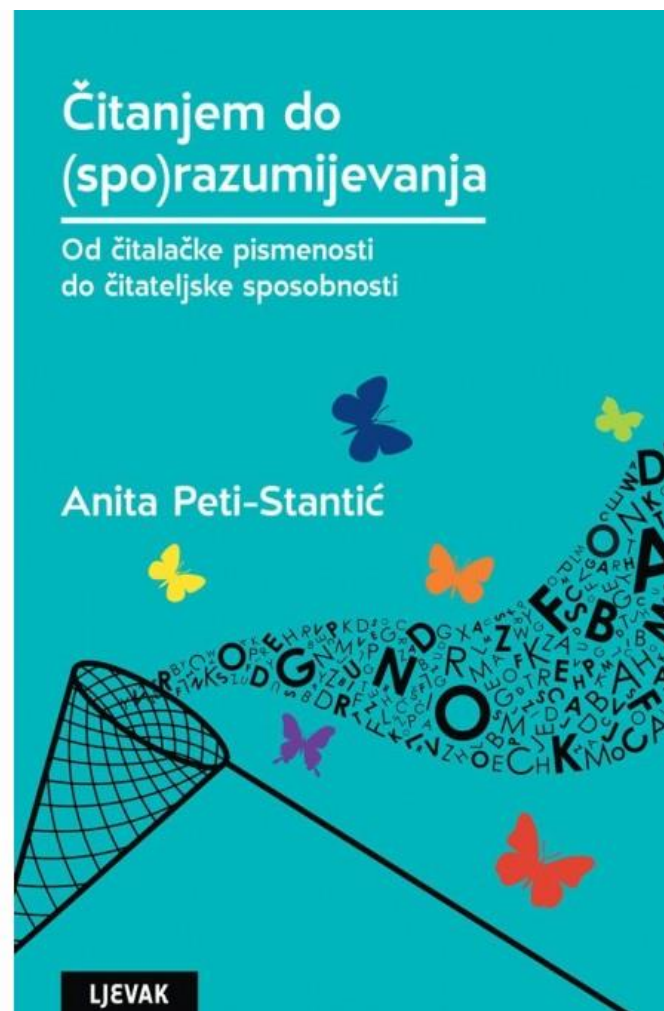
- razvija vještinu koncentracije
- bogati rječnik
- potiče na razmišljanje
- poboljšava pamćenje
- širi horizonte
- potiče maštu i kreativnost
- odmara, smiruje, zabavlja

„...sposobnost dubinskoga čitanja ili čitanja s razumijevanjem jedna je od temeljnih sposobnosti koja čovjeku danas, više nego ikada, omogućuje da se uspješno nosi sa zahtjevima društava utemeljenih na čitanju raznovrsnih i raznorodnih tekstova.“

„...dubinsko je čitanje u digitalnome svijetu – zato što je riječ o sporom i složenom procesu – najugroženija vrsta...“

2014.

2019.

Poteškoće povezane s čitanjem

- poteškoće u dekodiranju riječi (zamuckivanje, sricanje)
- nedostatna brzina čitanja u sebi i naglas
- nerazumijevanje riječi
- nerazumijevanje sadržaja pročitanaog teksta
- nedostatno razvijena sposobnost koncentracije na tekst
- nedostatno razvijena sposobnost zapažanja i navođenja redosljeda događaja u tekstu
- u čitanju naglas: pogrješno čitanje riječi
- u čitanju naglas: nepoštivanje interpunkcije
- u čitanju naglas: rečenična intonacija (povezano s razumijevanjem sadržaja)
- u čitanju naglas: akcentuacija

Matthewov efekt

Učenici koji su dobro svladali vještinu čitanja, dobro čitaju, čitaju puno i tako razvijaju svoj rječnik, čitat će još više pa će napredovati u svojim čitalačkim sposobnostima.

Učenici koji nisu svladali vještinu čitanja, koji čitaju sporije, teže dekodiraju riječi i prema tome teže razumiju pročitano i njihov je rječnik manje razvijen, čitat će sve manje, izbjegavat će čitanje i sve aktivnosti koje na čitanje upućuju.

Kako uspijete
privoljeti svoje dijete
na čitanje knjige?

*„Bilo bi prejednostavno i
davno bismo riješili sve
probleme čitanja i pisanja,
kao i mnoge druge
probleme, da oni ovise
samo o nastavniku/učitelju
i metodici struke koju on
poznaje i usavršava.”*

(K. Visinko)

ŠTO
MOŽEMO
UČINITI?

PRISTUPI KOJI DAJU REZULTATE

- Poučavanje strategija čitanja teksta
- Vođeno čitanje i čitanje s predviđanjem
- Poučavanje rječnika

1. Strategije čitanja

Metodički priručnik MZO

- određivanje cilja čitanja
- pregled nadolazećeg teksta (naslova, podnaslova, slika, teksta u cjelini) kako bi se dobio dojam o strukturi i sadržaju teksta
- brzo prolaženje tekstem kako bi se zahvatila glavna ideja i ključni pojmovi te identificirala struktura teksta i sl.
- predviđanje (korištenje postojećim znanjima za predviđanje sadržaja i provjeru razumijevanja)
- otkrivanje značenja na temelju konteksta (korištenje postojećim znanjima za spoznavanje značenja nepoznatih riječi i sl.)
- postavljanje i odgovaranje na pitanja koja zahtijevaju donošenje zaključaka koji tekst čine smislenim za učenika
- podcrtavanje i bilježenje ključnih pojmova na marginama tijekom čitanja
- pregledavanje već pročitano teksta
- vraćanje na dijelove teksta koje učenik nije razumio
- preskakanje dijelova teksta koje učenik procjenjuje nevažnim
- parafraziranje (prepričavanje informacija ili ideja u tekstu)
- analiziranje i sažimanje (izdvajanje bitnog od nebitnog, utvrđivanje glavne ideje, organiziranje i izražavanje važnih ideja)
- povezivanje informacija iz teksta s iskustvom i znanjima iz drugih područja
- izrada grafičkih reprezentacija tekstova sa svrhom poboljšanja razumijevanja i zapamćivanja sadržaja

**Učenike je potrebno izravno
poučavati strategijama čitanja.**

Primjer poučavanja strategija čitanja

POTICAJ ZA RAD

- Poslušaj zvučni zapis glasanja jedne životinje.
- Pogledaj videoisječak i provjeri jes li točno pogodilo/pogodila.
- Prisjeti se što znaš o toj životinji. Na temelju svojih znanja osmisli pitanja, npr. ako znaš da se životinja hrani biljem, postavi pitanje: *Čime se hrani?*
- Prijatelji iz razreda postavi svoja pitanja, a na njihova odgovori ako znaš. Naizmjenice postavljajte i odgovarajte na pitanja.
- Procijeni jes li štogod novo naučio/naučila takvim pristupom temi.

Scott O'Dell

DJEČAČIĆ VELIKIH OČJU

Široki pojasci algi što opasuju naš otok s triju strana počinju nedaleko od obale, a šire se u moru na ligu daleko. U tim su dubokim pojascima lovci lovili, čak i za dana jaka vjetra. U svitanje bi se otisnuli s obale u svojim kožnatim kanuima, a vratili bi se tek kad zanoća, tegleći za sobom ubijene vidre.

Morska vidra, kad pliva, slična je tuljaju, ali je zapravo sasvim drukčija od njega. Nos joj je kraći nego u tuljana, nema peraja, nego nožice s plivaćim opnama, i krzno joj je gušće i mnogo ljepše. A razlikuje se od tuljana i na druge načine. Vidra se voli sunčati ili spavati ležeći na leđima u pojasu algi i prepuštajući se zibanju vala. I ona je najživlja od svih morskih životinja.

Takav je bio stvor kojeg su lovci lovili radi njegovog krzna. Svaki put kad bih vidjela lovce kako s dugim kopljima jure po moru, bila bih ogorčena jer su mi one životinje bile drage. Uživala sam gledajući ih kako se igraju i sunčaju među algama. To mi je bilo ljepše od pomisli na ogrlice koje ću nositi oko vrata.

I to sam jednog jutra spomenula ocu.

– Ima ih jedva još desetak oko Koraljne drage. – rekoh. – A koliko ih je bilo prije nego što su lovci došli.

– Ima ih još mnogo na drugim mjestima oko otoka. – odgovori otac smijući se mojoj ludosti. – Kad lovci odu, one će se vratiti ovamo.

– Neće ostati više ni jedna. – rekoh. – Pobit će ih lovci do posljednje. Jutros love na južnoj strani, a idući tjedan ići će na drugo mjesto.

– Brod im je već pun koža. Za tjedan dana lovci će otići.

Lovci su za sobom ostavili mnoge ranjene vidre. Našla sam jednu mladu vidru koja nije bila teško ranjena.

Ležala je na naslagi algi i ja bih odveslala dalje da Rontu nije zalajao. Oko tijela bio joj se omotao struk alge i ja sam pomislila da spava, jer se vidre često pred spavanje tako usidre da ih ne odnese struja. A onda sam vidjela da na leđima ima duboku ranu.

Primaknula sam kanu i posegnula preko ruba za njom, a ona nije pokušala pobjeći. Vidre imaju velike oči, osobito mlade, ali su u ove oči bile tako velike od straha i bola da sam se mogla ogledati u njima. Prerezala sam struk alge koji ju je držao i odnijela je iza grebena do lokve od plime, koja je bila zaklonjena od valova.

Dan je bio tih nakon oluje pa sam uz greben ulovila dvije ribe. Sačuvala sam ih žive, jer vidra neće jesti ništa crknuo, i bacila ih u lokvu. To je bilo rano ujutro.

Poslijepodne vratila sam se do lokve. Riba nije bilo više, a mlada je vidra spavala plutajući na leđima. Nisam joj pokušala ranu na leđima vidati biljem jer je i slana voda ljekovita, a uostalom, ona bi joj isprala melem.

Tako sam joj svaki dan donosila u lokvu po dvije ribe. Vidra nije htjela jesti dok je gledam. Zatim sam joj donosila po četiri ribe, pa su i one nestajale, i na kraju po šest riba, što se činilo pravom mjerom. I tako sam je hranila svakoga dana, pa bila utiha ili bura.

Vidra je rasla, rana joj zarasla, ali se nije micala od lokve, nego me sad čekala i uzimala mi ribu iz ruke. Lokva nije bila velika i vidra je lako mogla izići i pobjeći na more, a ipak nije, ondje je spavala i čekala da joj ja donesem hranu.

Mlada je vidra sad bila duga kao moja ruka i vrlo sjajne dlake. Imala je dug i šiljast nos, dlakav na obje strane, i najveće oči koje sam ikad vidjela. Te su me oči gledale netremice koliko god sam se zadržavala kod lokve, pratile mi svaki pokret, a kad bih nešto rekla, veoma smiješno bi se zakolutale. Tako bi me u grlu steglo, toliko su bile i vesele i tužne.

Dugo sam je zvala vidrom, kao što sam u prvi mah Rontua samo zvala psom. Onda sam odlučila da joj dam ime. Nazvala sam je Mon-a-nee što znači Dječaćić Velikih Očju.

Otok plavh dupina (ulomak)
preveo Omer Lakomica

morske alge – skupina morskih organizama nalik na biljke

opasivati – okruživati

na ligu – stara jedinica za mjerenje udaljenosti, jedna liga predstavlja udaljenost koju čovjek prijeđe za jedan sat hoda

svitanje – vrijeme zore, vrijeme kad Sunce počinje izlaziti

kanu – čamac koji se pokreće kratkim veslom

kad zanoća – kad padne noć

plivaće opne – kožica između nožnih prstiju

usidriti – baciti sidro na morsko ili riječno dno da se brod drži na mjestu

vidati – liječiti rane domaćim ljekovima

melem – ljekovita krema ili mast

utiha – bonaca, mirno more

netremice – ne trepnuvši, vrlo pažljivo, vrlo pozorno

Primjer poučavanja strategija čitanja

Na ovome ćeš ulomku primijeniti različite strategije (načine) čitanja teksta:

1. crtanje skice (crtež bez pojedinosti)

Pročitaj prvi odlomak. Uoči pojedinosti u opisu. Na temelju uočenih pojedinosti skiciraj prizor iz prvoga odlomka. Skiciraj u ptičjoj perspektivi (prostor prikaži odozgo).

2. tablični prikaz podataka

U drugome se odlomku morska vidra uspoređuje s tuljanom. Nacrtaj u bilježnici tablicu kojom ćeš prikazati njihove različitosti. Tablica neka ima dva stupca: u jedan stupac upisuj podatke o morskoj vidri, a u drugi podatke o tuljanu.

3. izdvajanje važnoga

Pronađi u tekstu dijalog i pročitaj ga. Koje sve podatke saznaješ iz razgovora? Izdvoji i zapiši podatak koji smatraš najvažnijim za radnju priče.

4. postavljanje pitanja

Potraži u tekstu podatke o lovcima, njihovu načinu lova, kao i o razlozima njihova lova. Zapiši što više pitanja o lovcima. Neka ti pri osmišljavanju pitanja pomognu riječi: Što...?, Zašto...?, Gdje...?, Kako...?

5. stvaranje natuknice

Napiši natuknice kojima ćeš navesti redoslijed događaja koji su slijedili nakon odlaska lovaca.

Primjerice:

– *pronalazak ranjene vidre*

Dalje nastavi sam/sama.

Sažeto prepričaj radnju služeći se natuknicama.

Procijeni značenje i važnost različitih strategija čitanja. Koja je njihova svrha? Kako pomažu pri učenju? Gdje bi ih sve mogao/mogla primijeniti?

Strategije učenja (kognitivne strategije)

Strategije ponavljanja

- govorenje naglas ili u sebi (višeputno, uzastopno)
- čitanje naglas ili u sebi (višeputno, uzastopno)
- doslovno bilježenje
- prepisivanje
- podcrtavanje
- pravljenje bilježaka
- označavanje

Elaboracijske strategije

- verbaliziranje
- mnemotehnike
- sažimanje (sumiranje)
- parafraziranje
- bilježenje
- stvaranje analogija
- odgovaranje na pitanja nakon slušanja/čitanja
- objašnjavanje svojim riječima
- uspoređivanje (pronalaženje sličnosti i razlika)

Organizacijske strategije

- grupiranje (klasificiranje, kategoriziranje)
- izdvajanje glavne misli
- grafičko prikazivanje podataka, skice, umne mape, modeli, sheme

POTICAJ ZA RAD

Razmisli o načinima na koje učiš. S prijateljima razgovaraj o „trikovima“ za pamćenje sadržaja iz različitih školskih predmeta. Usporedi svoje načine učenja s onima koje rabe tvoji prijatelji. Za koje si nove „trikove“ saznao/saznala?

Ana Kralj

TAJNE UČENJA

Tajne učenja poznavali su veliki umovi poput Aristotela. Još od davnina mnogi su se koristili raznim tehnikama za bolje učenje i pamćenje.

Za kvalitetno učenje ključno je brzo pamćenje. Pamćenje je jedna od najvažnijih čovjekovih karakteristika.

Neki ljudi zapamte sve što jednom pročitaju, dok drugi pak moraju neki tekst čitati nekoliko puta ne bi li zapamtili najvažnije podatke. Za dobro pamćenje potrebno je upoznati sebe. Brzinu i kvalitetu pamćenja možete poboljšati pomoću tehnika učenja koje su se rabile još u vrijeme stare Grčke, u doba velikih govornika kao što je bio Ciceron.

Pri pamćenju mogu ti pomoći vanjska pomagala kao što su podsjetnici, planeri, rasporedi i slično, ali i unutarnja pomagala koja nazivamo mnemotehnike. Naziv mnemotehnika dolazi od imena grčke božice Mnemozine koja je bila personifikacija za pamćenje.

Korisna je mnemotehnika skraćivanje. Od pojmova koje trebamo zapamtiti izdvojimo prvo slovo u riječi i od tih slova stvorimo novu riječ ili rečenicu.

1. primjer

Kako bismo lakše zapamtili da književne rodove čine lirika, epika i drama, zapamtimo prva slova i dobijemo skraćenicu LED. Dakle, pamtimo da su književni rodovi LED.

LIRIKA - EPIKA - DRAMA
LED

OBOGAĆUJEM rječnik

tehnika – postupak koji dovodi do rezultata
kvalitetno – dobro, temeljito
karakteristika – obilježje, osobina
mnemotehnika – lako pamtljiva riječ, rima ili drugo pomagalo uporabljeno za pamćenje složenoga ili dugačkoga niza informacija
bizarno – krajnje neobično, čudno, iznenađujuće
predočavanje – slikovito, živo zamišljanje
Aristotel (384. pr. Kr. – 322. pr. Kr.) – grčki filozof i znanstvenik
Marko Tulije Ciceron (106. pr. Kr. – 43. pr. Kr.) – filozof i najveći rimski govornik
Simonid (oko 556. pr. Kr. – oko 468. pr. Kr.) – grčki pjesnik

Druga je mnemotehnika zamjenjivanje pojmova koje želimo naučiti drugim riječima, što je rečenica smješnija, to je lakše pamtimo.

2. primjer

Ako moramo zapamtiti da su vrste pjesničkih slika **VIDNE, SLUŠNE, DODIRNE, OKUSNE** i **MIRISNE**, zamijenimo te pojmove drugim riječima. Zapamtimo, na primjer: Vozi slalom deva oko medvjeda.

Vozi → VIDNE
slalom → SLUŠNE
deva → DODIRNE
oko → OKUSNE
medvjeda → MIRISNE

Vrlo zanimljiva i korisna mnemotehnika jest metoda mjesta koju je razvio grčki pjesnik Simonid. Zamislimo sliku nekoga poznatog prostora. Pojmove koje želimo zapamtiti rasporedimo u prostoru.

3. primjer

Kako bismo lakše zapamtili nazive nepromjenjivih vrsta riječi (prilog, prijedlog, veznik, usklik i čestica), zamislimo svoju sobu. Zamislimo **PRILOG** kako stoji na ulazu u sobu, **PRIJEDLOG** kako leži na krevetu i čita knjigu, **VEZNIK** kako rješava zadaću za radnim stolom, **USKLIK** neka ispred ormara bira odjeću, a **ČESTICA** sjedi na podu i igra igricu.

2.a

Vođeno čitanje

- metodički postupak trodijelnoga sustava poticanja kritičkog mišljenja
- faze: 1. evokacija
2. razumijevanje značenja
3. refleksija
- učitelj vodi učenike postavljanjem pitanja
- učenici aktivno sudjeluju u procesu čitanja, kritičkoj analizi i kritičkoj refleksiji

Primjer vođenoga čitanja: Vladimir Nazor, *Veli Jože* – 8. r.

EVOKACIJA

POTICAJ ZA RAD

Promotri ilustraciju. Koje divove iz priča i filmova poznaješ? Što znaš o njima? Opiši njihov izgled i ponašanje.

Pred tobom su ulomci iz pripovijetke *Veli Jože* koju je napisao Vladimir Nazor. Radnja je smještena u doba mletačke vladavine nad Istriom. Glavni je lik div Veli Jože, koji predstavlja potlačenog hrvatskog seljaka. Čitaj dio po dio prema zadanim smjernicama.

Vladimir Nazor

VELI JOŽE

Div Veli Jože služi kao kmet građanima Motovuna, gradića u Istri. Radi za njih na polju i u šumi, a kao plaću mu svake subote daju pečena vola. Građani i njihovi poglavari više ne žele plaćati Joži te će mu to objaviti.

1. dio

- Znaš li što znači riječi *kmet*? Objašnjenje značenja potraži u rubrici *Obogaćujem rječnik*.
- Zamisli sliku srednjovjekovnoga gradskog trga u Istri koji je prepun ljudi i naoružanih vojnika. Razmisli i pretpostavi koga očekuju.
- Objasni kako bi se osjećao/osjećala da moraš raditi a da za to ne dobivaš plaću.

RAZUMIJEVANJE ZNAČENJA

Motovunske su ulice vrvjele oružanim pukom. Veliko zvono na kuli lupalo je kao bijesno, zvalo na trg i na zidine, a glavare gradske na vijećanje.

– E-to, Jo-že! E-to, Jo-že! – klopotalo je zvono. Grad se cijeli dignu da odbije gorostasa, kojemu su pred tri dana neki građani poručili da ne smije više u Motovun jer je on dužan rabotati i nadalje na polju i u šumi za motovunsku općinu, a da ne prima za to svake subote pečena vola.

– Tok! Tok! Subota je, a Veli Jože dolazi. – lupalo je zvono, i gomile građana srtahu na zidinu zvekećući oružjem. Veljom lupom zatvoriše se vrata na kapiji gradskoj, iako su nekoji tvrdili da je taj trud uzaludan jer Joži, ako mu se baš ushtije, neće biti teško prekoračiti bedeme gradske. Građani su motovunski dobro znali kakav je dobričina Veli Jože iz sela Branenci. Ne treba se baš ozbiljno prestrašiti ako mu danas prvi put zatvaraju pred nosom vrata i dočekuju ga naoružani do zubi, kao da je kmet kakav hajdučina. Ali neka i Jože jednom vidi kako Motovunjani nisu samo trgovčići i kramari, kako to neki vele, nego također viteški građani.

Razumiješ li sadržaj pročitanoga ulomka? Provjeri razumijevanje odgovaranjem na pitanja i upute koje slijede. Ako nisi siguran/sigurna u točnost odgovora, ponovno pročitaj tekst i pronađi odgovor.

- Opiši ugođaj u gradu tijekom dočeka Velog Jože. Kako su građani dočekali Velog Jožu? Zašto?
- Objasni zašto građani smatraju da se ne trebaju bojati Jože. Pronađi riječi i izraze kojima opisuju Jožu.
- Predvidi što će Jože učiniti.

veli – veliki
kmet – seljak koji obrađuje tuđu zemlju
vrvjelo su – bile su ispunjene
oružani puk – naoružani ljudi
klopotati – proizvoditi isprekidan zvuk koji nastaje udaranjem jednoga tvrdog predmeta o drugi
gorostas, orijaš – div
rabotati – raditi
srtahu (srtati) – navaljivahu (navaljivati)
veljom lupom – velikom bukom
kapija gradska – velika ulazna vrata u grad
nekoji – neki
ushtije – prohtije
bedemi gradski – gradske zidine
hajdučina – junak, junačina
kramari – trgovac koji prodaje rabljenu robu
vele – kažu

Primjer vođenoga čitanja: Vladimir Nazor, *Veli Jože* – 8. r.

2. dio

- ❖ Jesi li se kada našao/našla u situaciji da te je tko zadirkivao ili ti se rugao? Kako si se tada osjećao/osjećala i što si učinio/učinila?
- ❖ Građani će postati manje ratoborni i počet će se rugati Joži. Što misliš, kako će Joža reagirati?
- ❖ Objasni što osjeća gladan čovjek. O čemu razmišlja? Na što je sve spreman?

Motovunjani bijahu već odavno obiknuli. A građani, videći ga onako mirna, smetnu malo-pomalo svoje junačko držanje, odložiše kacige i mačeve. Prometnuše se opet u trgovce i male obrtnike – živahne, žučljive, željne šale i bruke. Bili su već sigurni da se Veli Jože neće ni danas pobuniti, pa je njihovo veselje samo raslo.

– Ej, Jože! – klikne hromi postolar Škarpa. – Ustripi se, bolan! Gospoda ti u vijećnici peku vola.

Motovunjani prasnuše u smijeh. Kao da se sada slavi pir na motovunskoj zidini. Starci stoje u hladu i srču kapljicu. Momci pjevaju i rogobore. Djeca sjede na rubu zida, mašu nogama po zraku, ciljaju kamenčićima diva koji gleda i čeka. E, danas će vijeće skinuti građanima s vrata sramotni harač zbog kojeg se Porečani i Koprani rugaju Motovunjanima. Kao da je sam nečastivi ušao u tijelo hromoga postolara Škarpe koji poskakuje, mota jezikom, promeće se po zidini. Dotrčao je na rub zida, kleknuo je i pružio glavu prema divu; dere se:

- Ej, Jože! Daj onu svoju o istarskome kralju!
- Pjevaj, Jože! – kliču građani.

Ali Jožu tišti zlovolja; on gine od čežnje za pečenkom. Bit će jedno sto godina, što nije tako dugo čekao da mu donesu hranu. U njemu se probudio gladni vuk koji mu kopa u želucu i hoće mesa i sve prijeti da će bijesno zatuliti, ako ga ne umire, ma čime bilo, makar kožom i kostima. A ono piće što građanima teče niz grlo i budi u njima radost i objijest! Kad će ga i on okusiti? Sve ga nešto bocka da pruži ruke i odnese ljudima ispred nosa taj čarobni napitak.

- Jože, – kriči postolar – zapjevaj i dobit ćeš brentu vina!
- Dobit ćeš! – viču svi drugi.

Div se nasmjehnu i uspravi. Muklo i hrapavo započe svoju pjesmu.

- ❖ Opiši ponašanje građana. Što misliš o njihovu ponašanju? Zašto su građani promijenili svoje ponašanje?
- ❖ Tko se ističe među građanima? Pronađi rečenice u kojima se opisuje postolar. Što na temelju njegovih postupaka zaključuješ o njemu?
- ❖ Objasni o čemu Jože razmišlja i što osjeća. Zašto je pristao na Škarpinu ucjenu? Što bi ti učinio/učinila na Jožinu mjestu?
- ❖ Napiši što očekuješ da će se dalje dogoditi. Hoće li Jožinim mukama doći kraj?

bedem – gradske zidine
obiknuli – naviknuli
bruka – javna sramota
hrom – koji ima oštećenu nogu, šepav
postolar – čovjek koji izrađuje cipele i popravlja ih
bolan – uzvik u značenju: prijatelju
pir – svečanost, svadba
rogobore – gundaju, mrmrljaju
harač – namet, trošak
Koprani – stanovnici grada Kopra
nečastivi – vrug
tišti – zadaje brigu, opterećuje
objijest – neobuzdanost
brenta – drvena posuda, oko 50 l
muklo – prigušenim glasom

Primjer vođenoga čitanja: Vladimir Nazor, *Veli Jože* – 8. r.

3. dio

- ❖ Jože će u ljutnji pokazati otpor. Kako bi se ti zauzeo/zauzela za sebe?
- ❖ Motovunom su upravljali plemići i gradski načelnik (podeštat). Zamisli da se načelnik obraća građanima s balkona gradske vijećnice. Opiši kako bi mogao izgledati i što bi govorio.

- Je l' to pjesma ili mukanje?
- Bravo, stari! Zaslužio si vino i vola. Gle, pečenka je na balisti. Otvori usta. Pozor, Jože! Sad! Div zinu da nešto reče. Balista škripnu, i velika kugla kaljava mokra sijena začepi Joži usta.
- Hura! – zaori na zidini. Građani se pomamiše od veselja.
- Je l' sočna pečenka?
- Kako ti miriše to vino?

Postolar se Škarpa grčio od smijeha. Ali onaj divljak kao da se ovog puta ne obradova toj novoj motovunskoj šali! Ne samo što joj se ne zadivi, no se eto nakostruši kao jež i smrknu kao oblak. Građani, obiknuti da gledaju Jožino lice uvijek pokorno i dobroćudno, shvatiše one bore na orijaševu čelu kao prijetnju; pohitješe da je odmah suzbiju svojom prijetnjom, pa se latiše oružja i poredaše u bojni rod. No Jože se ovog puta ne prestraši, nego skoči na noge, rukne, prekorači zidinu i sklopiv rukama motovunsku kulu, stade je drmati od temelja do vrha.

Urlik i zapomagaj nastade u prestrašenoj gomili. Čeljad nagne u lud bijeg. Jože ostavi toranj. Sjedne na svoje mjesto da promatra kako motovunski građani jure prema vijećnici dižući potplate uvis, posrćući u gužvi i kričeći iz svega grla: – Aiuto! La torre!

I div se sjeti da je baš tako bježalo jednom pred njim cijelo leglo poljskih miševa dolje na rubu šume, dižući smiješno uvis stražnje noge, cičeći i tresući repićima. Čudno! Danas se njegovi gospodari poniješe kao i miševi. Zar se i oni mogu prestrašiti? Zar se zbilja građani mogu prepasti od njega, kmeta Jože, komu je suđeno da im robuje?

– Ne! – misli gorostas. – Oni se boje tornja, toga brata moga od kamena.

Građani su dotrčali do vijećnice, blijedi od gnjeva i od straha. Mašu rukama i kriče: – Morte al s'ciavo! La torre! La torre!

Na balkonu zgrade pojavilo se lice podeštato. Patricij diže uvis ruku i nešto govori. Građani slušaju, postaju mirniji te povlađuju govorniku klicanjem i mahanjem šešira. I div gleda kako se otvaraju vrata vijećnice. Izlazi providur Barbabianka s podeštatom i s plemićima. Idu prema njemu. Pred tom povorkom hoda nekoliko momaka noseći pečena vola, tri koša hljeba i bačvicu vina.

Gleda Jože i sve misli: ljuljaju ga slatki sni. No je povorka već stala spram njega; pečenka se puši na rubu zidine; hljeb miriše; vino vonja ružama i jagodama.

Podeštat stoji uz vola i drži govor orijašu. Jože ga dobro ne razumije, a i ne čuje jer mu je ono blago Božje zaokupilo sva osjetila. Shvaća jedino da je danas podeštat dobar kao dobar dan u godini, da nešto govori o Jožinim zaslugama, o subotnjem volu, o providuru Barbabianki, o putovanju u Kopar tamo o Uskrsu, o galijama i o Mlecima. Što gorostas najbolje shvaća i što mu najviše godi, jesu posljednje riječi motovunskoga podeštata: – Jože, to je sve tvoje.

I div, bojeći se nove šale i prijevare, zamumolji nešto, uze darove, naprti se i pohita prema svome ceru, dolje pokraj daščare.

- ❖ Čime su Motovunjani naljutili Jožu? Što shvaća gledajući ljude kako u panici bježe? Zaključi zašto se Joža nije i prije pobunio.
- ❖ Prepričaj kako su poglavari smirili Jožu. O čemu govori podeštat (gradski načelnik)? Kamo će poslati Jožu? Je li Jože razumio o čemu govori?

Primjer vođenoga čitanja: Vladimir Nazor, *Veli Jože* – 8. r.

REFLEKSIJA

GOVORIM, PIŠEM, STVARAM *abc*

- Ispriповijedaj nastavak priče prema svojoj zamisli. Izmaštaj što će se dogoditi sada kada Jože zna da je snažniji od Motovunjana i da im se može suprotstaviti.
- Napiši scenarij (priču) za videoigru u kojoj je glavni junak Veli Jože. Opiši kako bi Jože izgledao, koje bi vještine ili moći imao. Osmisli različite razine igre i što bi u njima igrač trebao postići.
- Prikaži Veli Jožu onako kako ga zamišljaš. Možeš ga opisati, nacrtati, izraditi lutku...

2. b

Čitanje s predviđanjem

- metodički postupak kojim se budi znatiželja i potiče aktivno čitanje za bolje razumijevanje
- tri faze:
  1. **evokacija**: predviđanje na temelju pojmova
  2. **razumijevanje značenja**: čitanje teksta sa stankama kako bi učenici predvidjeli radnju i potvrdili svoja predviđanja

Što misliš da će se dogoditi?	Kakvim dokazima raspolažeš?	Što se zaista dogodilo?

3. **refleksija**: osvješćivanje osjećaja, suradnička rasprava

Primjer čitanja s predviđanjem: Nena Lončar, *Dječak iz polja* – 7. r.

EVOKACIJA

Osmisli kratku priču sa sljedećim motivima:
dječak, stariji brat, nezgoda, majčin oprost,
ljubomora, osveta, kajanje.

Primjer čitanja s predviđanjem: Nena Lončar, *Dječak iz polja* – 7. r.

RAZUMIJEVANJE ZNAČENJA

Pred tobom je poglavlje iz romana Nene Lončar. Tekst je podijeljen na pet dijelova.

Čitaj dio po dio te slijedi upute.

Precrtaj tablicu u bilježnicu. Prije čitanja svakoga poglavlja napiši u tablicu svoja predviđanja i dokaze koji te navode na takvo predviđanje. Nakon čitanja upiši što se zaista dogodilo.

	Što misliš da će se dogoditi?	Zašto tako misliš? Na temelju čega to predviđaš?	Što se zaista dogodilo?
2. dio			
3. dio			
4. dio			
5. dio			

Nena Lončar

DJEČAK IZ POLJA

I. dio

Majka je sve svoje kćeri nazvala po rijekama, a sve svoje sinove po gorama, samo je dječaku pronađenom u polju nadjenula ime nježnog poljskog cvijeta. Bilo je onih koji su u majčinu izboru vidjeli loš znamen. Imena gora i rijeka sasvim su u redu, mogu podariti snagu i prizvati stanovitu zaštitu, ali tko je još vidio dijete nazvati imenom obična korova? Takvo što nikako ne može na dobro izaći, odmahivali su glavama.

A dječaku je ime pristajalo kao košuljica sašivena po mjeri. Osim što je bio malen i krhak poput cvijeta, bio je on neobično nježan i umiljat i gotovo svakome bi s lakoćom izmamio osmijeh. Osobito majci. Dijete koje je izraslo iz zemlje za majku je bilo ravno čudu i ona ga je čuvala i štitila kao kap vode na dlanu. Nikada nije tjerala Maku da obavlja svojoi dobi prikladne zadatke, kao što je tjerala ostalu djecu, a kad bi napravio kakvu nepodopštinu, bilo slučajno ili hotimice, nije ga imala srca kazniti.

Takva se raspodjela majčinih nježnosti i prijekora nimalo nije sviđala najstarijem sinu Everestu. Everest je bio čvrst i snažan, već gotovo odrastao mladić i vjerovao je da je majka, otkako je donijela Maku u kuću, izgubila svoj besprijekoran osjećaj za pravednost.

Istina je da se Mak trudio biti poput svoje starije braće i svojih sestara, ali ono što je za njih bilo jednostavno, što su obavljali s lakoćom, za malena je dječaka bio pravi podvig. A kako mu obaviti neki zadatak prilično često nije polazilo za rukom, činilo se da izbjegava svoje male dužnosti. Barem se Everestu tako činilo.

- Po čemu se sve Mak razlikuje od svoje braće i sestara? Zašto dječaku ime pristaje „kao košuljica sašivena po mjeri“?
- Kako se majka ponaša prema Maku, a kako prema drugoj djeci? Protumači zašto Everest smatra da je majka „izgubila svoj besprijekoran osjećaj za pravednost“. Izreci svoje mišljenje o majčinu odnosu prema djeci. Mogu li se roditelji prema svakome svojem djetetu ponašati identično? O čemu sve ovisi njihov odnos?
- Zamisli da je Mak tvoj brat. Razmisli i iskreno odgovori kako bi se prema njemu odnosio/odnosila, što bi o njemu mislio/mislila.
- Prije čitanja drugoga dijela odgovori na prva dva pitanja u tablici predviđanja.

Primjer čitanja s predviđanjem: Nena Lončar, *Dječak iz polja* – 7. r.

II. dio

Jednom prilikom, kad je Mak silno želio pokazati da i on može biti od pomoći, onako malen je stao pred veliko vjedro sa svježim mlijekom tek pomuzenih koza, upro je svu snagu kako bi ga podigao i ponio u kuću, no vjedro je bilo preteško za njega i Mak ga je prevrnuo. Mlijeko se prolilo po suhom, od žege ispucalom tlu.

– Zemlja pije mlijeko! – povikao je dječacić. Svojim je malim ručicama grabio to bijelo blago nastojeći barem nešto spasiti, no mlijeko mu je curilo kroz prste i nestajalo u pukotinama.

– Što si to učinio? Zbog tebe ćemo svi gladovati! – zagrmio je Everest nad njim kao olujno nebo. Maka su zaboljele riječi koje su se na njega sručile iz bratovih usta. On nikome nije želio priuštiti glad, samo je želio biti poput svoje braće i svojih sestara, želio je biti od pomoći. Žalosno se skutrio.

Everest je očekivao da će majka ovoga puta postupiti ispravno, da će kazniti dječaka. On sam uvijek je snosio posljedice za svoje pogreške, ni za koga drugog ne smije biti iznimke.

– Kako ću ga kazniti kad je tako malen! – nemoćno je uzdala majka te je zajedno sa slabošnim prijekovima Maka zaslula poljupcima. Svaki majčin poljubac utisnut na dječakovo lice Everesta je zapekao kao žeravica. Nepodnošljiv osjećaj nepravde sve više je nalijegao na Everestove grudi i pritiskao ga kao mlinski kamen. Sve je bilo tako jednostavno prije no što je dječak iz polja dospio u njihovu kuću, razmišljao je.

- Prepričaj nezgodu koja se dogodila Maku. Zašto je Mak uopće pokušao podići vjedro? Prisjeti se sebe u ranom djetinjstvu: ispričaj ako imaš sličnih iskustava.
- Kako reagira Everest? Što je očekivao od majke? Tko je, prema tvom mišljenju, ispravno reagirao? Obrazloži.
- Pročitaj rečenice u kojima se kazuje koji osjećaji preplavljuju Everesta kad majka oprašta Maku. Pronađi u tim rečenicama dvije usporedbe i protumači njihovo značenje. Razmisli i izreci može li čovjek upravljati svojim osjećajima. Na koje se načine oslobađaš negativnih emocija?
- Odgovori na treće pitanje u tablici predviđanja. Jesu li se ispunila tvoja očekivanja?
- Prije čitanja trećega dijela odgovori na prva dva pitanja u tablici predviđanja.

III. dio

Jedne noći, kad mu san nikako nije dolazio na oči, Everest je čvrsto odlučio svojoj obitelji vratiti izgublenu ravnotežu. Tiho je ustao iz kreveta, pažljivo smjestio usnula dječaka u majčinu košaru pa se s tim teretom u ruci na prstima iskrao u noć. Dugo je hodao ispod mračna neba dok nije stigao do najudaljenijeg polja koje su njegove noge mogle doseći. Ni u jednom se trenutku nije pokolebao u svojoj nakani. Svatko na svijetu ima svoje mjesto pod ovom širokom nebeskom kapom, ali tom djetetu nipošto nije mjesto u našem domu, samoga je sebe uvjeravao.

Kad se našao usred prostrana polja duboko uronjena u mrak, polja kojemu se nije nazirao ni početak ni kraj, nježno je, da ga ne probudi, položio Maka na rosnu zemlju.

– Ovdje je tvoj dom, ovamo pripadaš. – šapnuo je.

Prije no što je pošao natrag kući, Everest je gurnuo poveliki komad hljeba usnulom dječaku pod ruku, a potom se hitro udaljio i nijednom se nije osvrnuo.

- Na koji se strašan čin odlučio Everest? Zašto je to učinio? U što je sam sebe uvjeravao? Izreci svoje mišljenje o njegovu postupku.
- Izdvoji dijelove rečenica u kojima se vidi da je Everest, unatoč lošem postupku, nježan i brižan prema Maku. Što na temelju tih rečenica zaključuješ o Everestu?
- Odgovori na treće pitanje u tablici predviđanja. Jesu li tačno predvidio/predvidjela što će se dogoditi?
- Prije čitanja četvrtoga dijela odgovori na prva dva pitanja u tablici predviđanja.

IV. dio

Ujutro se majka čudom čudila kako je dijete tijekom noći samo tako nestalo iz kreveta u kojem su zajedno spavala sva manja djeca. Majka je odizala perine i zavirivala u ormare, provjerila svaki ćup i svaki lonac, zavlčila ruke u čizme i u džepove kaputa, posvuda je tražila Maka, no dječaka nigdje nije bilo. I ostala su djeca s majkom tražila brata, i u kući i izvan nje, sva djeca osim Everesta. On se nikako nije mogao primorati na tu uzaludnu potragu. Cijepao je drva, hranio životinje i obrađivao zemlju, radom je ispunio svaki trenutak od rane zore do tvrdoga mraka, samo da ne razmišlja o malenom dječaku.

S Makovim nestankom u kuću se uvukla teška žalost. Ništa nije bilo onako kako je očekivao da će biti i Everest je prvi put pomislio da je pogrešno postupio.

- Ispričaj što se događalo u kući jutro nakon što je Everest ostavio Maka u polju. Kako se ponašao Everest?
- Protumači zašto Makov nestanak nije riješio Everestov problem. U kojemu je trenutku spoznao da je pogriješio? Koji bi, po tvom mišljenju, bio pravi način rješavanja problema? Što je Everest trebao učiniti?
- Odgovori na treće pitanje u tablici predviđanja. U kojoj su se mjeri tvoja predviđanja obistinila?
- Prije čitanja petoga dijela odgovori na prva dva pitanja u tablici predviđanja.

Primjer čitanja s predviđanjem: Nena Lončar, *Dječak iz polja* – 7. r.

V. dio

Treću večer više nije mogao izdržati. Nečujno se iskrao iz kuće i odlučno uputio kroz noć. Što li će tamo zateći, strepio je. Sa zebnjom je nastavio dalje, ali na mjestu gdje ga je ostavio, Maka nije bilo. Everest je kao divlji konj hrlio uzduž i poprijeko polja i očajnički dozivao dječaka. Uzalud. Polje je zlokobno šutjelo.

Već je, kao poraženi vojnik, slomljena koraka odlazio s polja, kad mu se na jednom mjestu pod blagim svjetlom mjesecine, ukazao šareni čuperak vunene kape, one iste kape koju je dječaku navukao na glavu u noći kada ga je kao korov iz žita grubo iščupao iz obitelji. Oprezno se primaknuo. Mak je skutreno ležao ispod lista kupusa. Bio je živ i Everest je osjetio silno olakšanje.

Ugledavši ga, dječak mu se veoma obradovao. Obavio je ruke bratu oko vrata i čvrsto se privio uz njega. Jedna suza iz njegova malena oka kliznula je na Everestovo lice i mladić je znao da dječak zna tko ga je tamo ostavio. Šutke ga je ponio kući. Da je mogao išta reći – rekao bi, ali riječi su se skamenile u njemu.

- Protumači koji je osjećao Everest mučio tri dana. Pročitaj još jednom dio u kojemu se opisuje Everestova potraga za Makom. Kako na tebe djeluju riječi i izrazi: *strepio je, sa zebnjom, hrlio kao divlji konj, očajnički dozivao, polje je zlokobno šutjelo, kao poraženi vojnik*? Objasni što se njima postiže.
- Nakon što je Everest pronašao brata, „dječak mu se veoma obradovao”. Zaključi zašto je onda „iz njegova malena oka kliznula” suza.
- Što misliš, zašto ni dječak ni Everest nisu ništa rekli? Razmisli o situacijama u svojem životu – je li se uvijek lako ispričati kad pogriješiš? Obrazloži svoj odgovor.
- **Odgovori na treće pitanje u tablici predviđanja. O čemu razmišljaš, što osjećaš? Jesi li očekivao/očekivala ovakav rasplet?**

REFLEKSIJA

Govorim, pišem, stvaram

- Razmisli o poruci teksta. U dvije minute zapiši svoja razmišljanja:
  - › na što sve čovjeka može navesti ljubomora
  - › kako može oprostiti samom sebi.Pročitajte i komentirajte zapise.
- Raspravi s prijateljima o odnosu među braćom i sestrama. Neka vam pomognu pitanja.
  - › Koje probleme u odnosu između Everesta i Maka prepoznajete i u vlastitome životu ili životu svojih prijatelja? Kako ih rješavate?
  - › U kojim ste situacijama osjetili ljubomoru prema bratu/sestri? Kako ste postupili u tome trenutku? Jeste li trebali tako postupiti? Kako ste se riješili osjećaja ljubomore?
  - › Što roditelji očekuju od starije djece, a što od mlađe? Obrazložite svoje mišljenje o opravdanosti i pravednosti takvih zahtjeva.

3. Poučavanja rječnika

Za razumijevanje teksta nužno je poznavati **90 do 95 % riječi** od kojih je tekst sastavljen.

Da bi se usvojila nova riječ, potrebno ju je **od 7 do 10 puta** susresti u različitim tekstovima i kontekstima.

Strategije poučavanja rječnika

- izravno poučavanje riječi (na temelju vođenoga razgovora)
- otkrivanje značenja riječi na temelju zaključivanja iz konteksta
- samostalno otkrivanje značenja riječi uporabom rječnika (tijekom čitanja teksta)
- bavljenje riječima prije čitanja teksta
- bavljenje riječima nakon čitanja teksta

Primjer nastavnoga sata

Leksičke vježbe (*Dječak i pas*) – 5. r.

1. Uvodni dio (10 minuta)

- a) igra riječima – pogađanje značenja riječi *kljast* i *štene*
- b) rješavanje 1. zadatka na NL

NASTAVNI LISTIĆ

1. Zaokruži slovo uz točno značenje navedenih riječi.

kljast

- a) koji nema ruke ili noge, sakat
- b) mlada biljka koja je tek iznikla
- c) slab, mršav konj

štene

- a) količina novca koji se uštedi
- b) štedna žarulja
- c) mladunče psa

Primjer nastavnoga sata

Leksičke vježbe (*Dječak i pas*) – 5. r.

- c) najava i čitanje lingvo-
metodičkoga predloška
- d) kratak razgovor o sadržaju
teksta

DJEČAK I PAS

U središtu maloga drevnoga grada nalazila se prodavaonica životinja u kojoj je prije nekoliko dana kujica Luna oštenila pet mladih štenaca. Vlasnik trgovine na vrata je objesio natpis *Štenci na prodaju*. Taj je natpis mamio djecu koja su svakodnevno tuda prolazila.

Dječak Tom nekoliko je dana promatrao trgovinu i natpis koji je povremeno zanjihao lahor. Jednoga je dana ušao u prodavaonicu i prišao prodavaču prevrćući po svojim džepovima. Bojažljivo je upitao koliko stoji jedno štene. Vlasnik mu je odgovorio da stoji između 200 i 400 kuna. Dječak se pokunjio. Izvadio je nekoliko kovanica iz džepa. Imao je samo 15 kuna. Ipak je poželio pogledati štence.

Vlasnik se trgovine nasmijao i zazviždao. Iz psećeg ležaja dotrčala je Luna i njezinih pet štenaca. No, jedan je od njih zaostajao. Dječak ga je odmah zamijetio. Upitao je vlasnika što se dogodilo psiću. Vlasnik mu je odgovorio kako se psić rodio s manom i nikada neće moći trčati kao drugi psići. Dječak je izrazio želju kako bi on kupio upravo tog psića. No, prodavač mu ponovi kako štene ima manu i da ga ne može prodati. Može mu ga jedino darovati. Maleni je pošao prema vratima, zastao i vratio se. Pogledao je prodavača svojim krupnim modrim očima i rekao kako ne želi štenu na poklon. Želi ga kupiti. Odmah će mu dati 15 kuna i svaki mjesec 10 kuna dok ga ne otplati. No i vlasnik je bio uporan. Nije želio novce za štene koje ima manu.

Maleni ga je dugo razočarano promatrao. Odjednom, pogleda prema tlu, podigne lijevu nogu i pokaže prodavaču svoju protezu. Reče mu kako ni on ne može trčati i skakati kao druga djeca i da baš zato želi tog psića. Samo će ga on moći razumjeti. Prodavač je ostao zaprepašten. Uzeo je štene i pružio ga dječaku. Poželio je da svi njegovi psići dobiju gospodare kao što je taj maleni, hrabri dječak. Shvatio je kako nije bitno u životu kakav si, nego koliko te netko cijeni i prihvaća takvoga kakav jesi.

Primjer nastavnoga sata

Leksičke vježbe (*Dječak i pas*) – 5. r.

2. Glavni dio (30 minuta) –
leksičke vježbe

a) zaokruživanje nepoznatih
riječi u tekstu

b) zaključivanje o značenju riječi
na temelju konteksta

NASTAVNI LISTIĆ

2. Zaokruži nepoznate riječi crvenom
bojom.

Riječi za čije značenje nisi u
potpunosti siguran/sigurna zaokruži
plavom bojom.

Primjer nastavnoga sata

Leksičke vježbe (*Dječak i pas*) – 5. r.

c) traženje značenja riječi za koje učenici nisu mogli zaključiti iz konteksta što znače (*Hrvatski jezični portal, Rječnik hrvatskoga jezika*)

NASTAVNI LISTIĆ

3. Zaokruži slovo uz točno značenje navedenih riječi.

drevan

- a) koji je od drveta
- b) koji je postojao u dalekoj prošlosti, prastar
- c) koji je oštećen, poderan

lahor

- a) vrsta stabla
- b) skupina oblaka
- c) posve lagan vjetar

Primjer nastavnoga sata

Leksičke vježbe (*Dječak i pas*) – 5. r.

NASTAVNI LISTIĆ

4. Napiši na praznu crtu jednu od ponuđenih riječi tako da ju staviš uz pripadajuće značenje: *stajati, pokunjiti se, ležaj, mana, proteza, modar.*

- _____ – krevet, postelja, mjesto predviđeno da se na njemu leži
- _____ – koji je boje vedrog neba, plav
- _____ – koštati, imati cijenu
- _____ – nedostatak, pogreška, neispravnost
- _____ – pomagalo koje zamjenjuje izgubljen dio ljudskog tijela
- _____ – klonuti duhom, ražalostiti se, oneraspoložiti se, potuliti se, snužđiti se

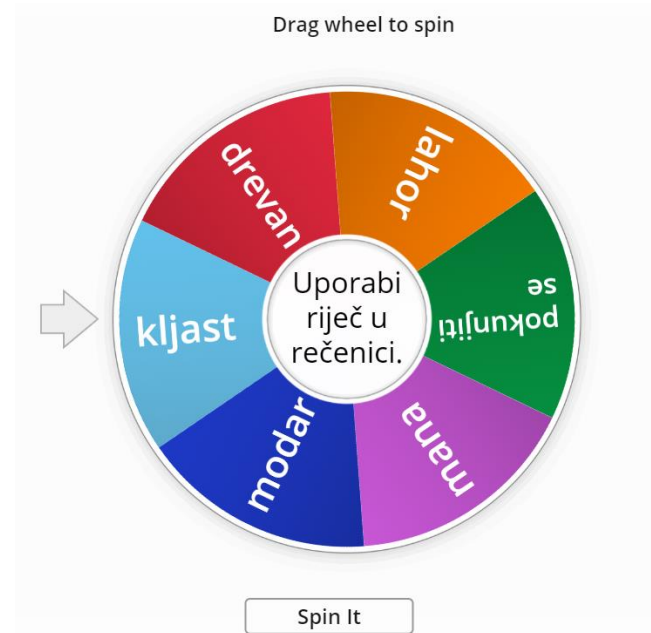
Primjer nastavnoga sata

Leksičke vježbe (*Dječak i pas*) – 5. r.

- d) rad u paru – uporaba novih riječi u vlastitim rečenicama
- e) čitanje i korekcija odgovora

NASTAVNI LISTIĆ

5. Osmislite i napišite rečenice u kojima ćete uporabiti zadane riječi: *kljast, drevan, lahor, pokunjiti se, mana, modar.*

Primjer nastavnoga sata

Leksičke vježbe (*Dječak i pas*) – 5. r.

3. Sinteza (5 minuta)

a) kviz *Sada razumijem riječi*

mana

kljast

drevan

modar

pokunjiti se

lahor

proteza

pomagalo koje zamjenjuje izgubljen dio ljudskog tijela

posve lagan vjetar

koji je postojao u dalekoj prošlosti, prastar

koji je boje vedrog neba, plav

koji nema ruke ili noge, sakat

nedostatak, pogreška, neispravnost

klonuti duhom, ražalostiti se, oneraspoložiti se, potuliti se, snužditi se

Submit Answers

Primjer nastavnoga sata

Leksičke vježbe (*Dječak i pas*) – 5. r.

b) zadavanje domaće zadaće

NASTAVNI LISTIĆ

1. Upiši na crte riječi koje nedostaju u tekstu.

DJEČAK I PAS

U središtu maloga _____ grada nalazila se prodavaonica životinja u kojoj je prije nekoliko dana kujica Luna oštenila pet mladih štenaca. Vlasnik trgovine na vrata je objesio natpis *Štenci na prodaju*. Taj je natpis mamio djecu koja su svakodnevno tuda prolazila.

Dječak Tom nekoliko je dana promatrao trgovinu i natpis koji je povremeno zanjihao _____. Jednoga je dana ušao u prodavaonicu i prišao prodavaču prevrćući po svojim džepovima. Bojažljivo je upitao koliko _____ jedno štene. Vlasnik mu je odgovorio da stoje između 200 i 400 kuna. Dječak se _____. Izvadio je nekoliko kovanica iz džepa. Imao je samo 15 kuna. Ipak je poželio pogledati štence.

Vlasnik se trgovine nasmijao i zazviždao. Iz psećeg _____ dotrčala je Luna i njezinih pet štenaca. No, jedan je od njih zaostajao. Dječak ga je odmah zamijetio. Upitao je vlasnika što se dogodilo psiću. Vlasnik mu je odgovorio kako se psić rodio s _____ i nikada neće moći trčati kao drugi psići. Dječak je izrazio želju kako bi on kupio upravo tog psića. No, prodavač mu ponovi kako štene ima manu i da ga ne može prodati. Može mu ga jedino darovati. Maleni je pošao prema vratima, zastao i vratio se. Pogledao je prodavača svojim krupnim _____ očima i rekao kako ne želi štencu na poklon. Želi ga kupiti. Odmah će mu dati 15 kuna i svaki mjesec 10 kuna dok ga ne otplati. No i vlasnik je bio uporan. Nije želio novce za štene koje ima manu.

Maleni ga je dugo razočarano promatrao. Odjednom, pogleda prema tlu, podigne lijevu nogu i pokaže prodavaču svoju _____. Reče mu kako ni on ne može trčati i skakati kao druga djeca i da baš zato želi tog psića. Samo će ga on moći razumjeti. Prodavač je ostao zaprepašten. Uzeo je štene i pružio ga dječaku. Poželio je da svi njegovi psići dobiju gospodare kao što je taj maleni, hrabri dječak. Shvatio je kako nije bitno u životu kakav si, nego koliko te netko cijeni i prihvaća takvoga kakav jesi.

Primjer nastavnoga sata

Leksičke vježbe (*Dječak i pas*) – 5. r.

2. Prepiši rečenicu tako da zamijeniš podcrtanu riječ riječju srodnoga značenja.

a) U središtu grada nalazila se prodavaonica.

---

b) Prodavač je ostao zaprepашten.

---

c) Bojažljivo je upitao koliko stoji jedno štene.

---

d) Dječak ga je odmah zamijetio.

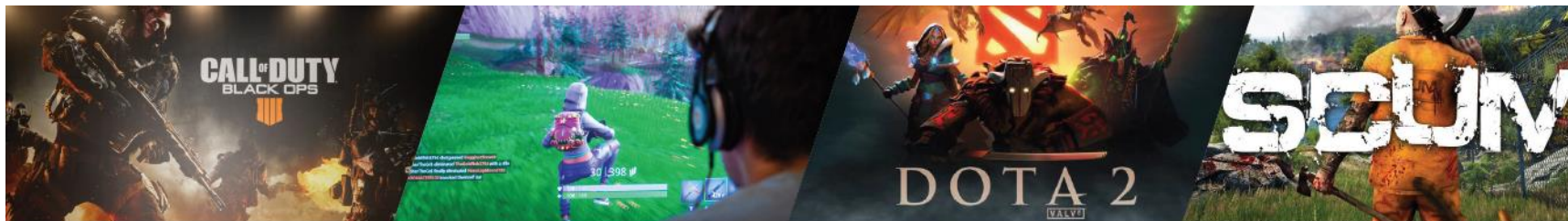
e) Dječak se pokunjio.

---

f) Taj je natpis mamio djecu.

Primjer leksičkih vježbi – 6. r.

POTICAJ ZA RAD

Razgovaraj s prijateljem o vašim interesima i stavovima o videoigrama. Pozorno slušajte jedan drugoga i postavljajte pitanja kako biste se bolje razumjeli. Zaključite koji su vam zajednički interesi.

PRIVLAČNI SVIJET VIDEOIGARA

Mnoga djeca, mladi, pa i odrasli danas uistinu mnogo vremena provode igrajući videoigre. Nekako se čini da svi oni uživaju tako provoditi svoje slobodno vrijeme. No gledamo li dugoročno, ta strast može prerasti u pravu ovisnost a da to zapravo i ne primijetimo. U školi su vam i učitelji vjerojatno govorili kako neka istraživanja tvrde da su videoigre štetne za naše zdravlje.

A ti, što ti kažeš? Je li tomu baš tako?

Analizirat ćemo privlačni svijet videoigara i nastojati otkriti njihove prednosti i nedostatke.

1. RAZVIJAJU SPOSOBNOST RJEŠAVANJA PROBLEMA I KONCENTRACIJU

Slagalice, pustolovne igre i igre riječima mogu ti pomoći razviti sposobnosti bržega rješavanja problema i logičkoga zaključivanja. Te sposobnosti povećava i poznata igra sudoku. Akcijske igre pak pomažu u poboljšanju koncentracije.

2. OMOGUĆUJU UPOTREBU NOVIH LJUDI

Tijekom igranja *online* mogu se upoznavati razni ljudi i stjecati novi prijatelji, pa i oni koji žive daleko od nas, na drugome kraju svijeta. To je često novo i ugodno iskustvo.

3. NUDE PRILIKU ZA UČENJE

Virtualne igre o životinjama, na primjer, mogu pružiti znanja o tome kako se ponašati prema životinji ili kako se brinuti o kućnome ljubimcu. Postoje također i videoigre obrazovnoga sadržaja koje mogu pomoći u lakšem svladavanju školskoga gradiva.

4. POMAŽU U ODRŽAVANJU KONDIICIJE

Neke videoigre ne samo da su zabavne, nego zahtijevaju kretanje pa ti tako pomažu da održiš dobru tjelesnu kondiciju! Dobro, nećeš baš odmah biti olimpijac, ali ćeš svakako biti zdraviji i jači. Takve su videoigre osobito korisne zimi, kad se zbog vremena ne može u park, u šetnju ili na igralište.

1. RAZVIJAJU OVISNOST

O videoigrama lako se postane ovisan. Tada osoba zanemaruje sve one aktivnosti koje bi u životu morale biti na prvome mjestu. Djeci je to prije svega učenje, stjecanje novih znanja, druženje s prijateljima. Ako ti je stalo do zdravlja, važno je odrediti jasne granice kako bi se izbjegla ta vrlo opasna zamka ovisnosti.

2. ODVRAĆAJU OD FIZIČKE AKTIVNOSTI

Tijekom igranja videoigara najčešće se sjedi. Stručnjaci su dokazali da čak i one videoigre koje traže kretanje nisu prikladna zamjena za onaj stvarni trening – na dvorištu, u parku, na igralištu ili u dvorani. Stoga ako želiš biti zdrav te imati dobru kondiciju i prikladnu tjelesnu masu, morat ćeš nekoliko puta tjedno vježbati.

3. MOGU DOVESTI DO NAVIKAVANJA NA NASILJE

Da bi se privukla pozornost korisnika i povećala prodaja, stvaraju se posebno okrutne igre. Ako se često igraju takve igre, one doista mogu oštetiti mentalno zdravlje i učiniti osobu neosjetljivom na nasilje. Naš je savjet: pripazi, odredi si pravila, nastoj izbjegavati i tu vrstu pretjerivanja... U nasilju ljudi ne bi trebali uživati, zar ne?

4. MOGU KRUIŽITI POGREŠNA OČEKIVANJA O STAVARNOME ŽIVOTU

Virtualni svijet nema ništa sa stvarnim svakodnevnim životom. On je iskrivljena, nepostojeća i nestvarna slika stvarnoga svijeta. Njega su izmislili, on je izmaštan za potrebe videoigre i funkcionira samo u igri. Zato ti preporučujemo: ne gledaj na stvarni svijet kao na videoigru!

prema: *Svijet videoigara*, brošura Društva za komunikacijski i medijsku kulturu

DOŽIVLJAVAM, RAZMIŠLJAM, RAZUMIJEM

- ✦ Ispričaj o čemu razmišljaš nakon čitanja teksta. Izreci svoje mišljenje o opisanim prednostima i nedostacima videoigara.
- ✦ Objasni čemu doprinose videoigre kao što su igre riječima i sudoku. Koje sposobnosti razvijaju akcijske igre? Navedi primjere takvih igara.
- ✦ Razmislio o mogućim opasnostima pri upoznavanju ljudi *online*. Kako možeš izbjeći ljude zlih namjera?
- ✦ Objasni koji ti se od navedenih nedostataka videoigara čini najopasnijim.
- ✦ Ispričaj o svojem iskustvu stjecanja znanja iz videoigara.

- Promotri sljedeće riječi i izraze: *logičko zaključivanje, koncentracija, virtualne igre, obrazovni sadržaj, tjelesna kondicija, mentalno zdravlje, virtualni svijet, funkcionira.*
- Izdvoji iz teksta i ostale riječi čije ti je značenje nepoznato ili nedovoljno jasno.
- Pročitaj cjelovite rečenice u kojima se nalaze izdvojeni izrazi i riječi. Pokušaj zaključiti i svojim riječima objasniti što bi oni mogli značiti.
- Pronađi u rječniku značenje ponuđenih izraza i riječi.
- Uporabi ponuđene riječi i izraze u vlastitim rečenicama.

Primjer leksičkih vježbi – 7. r.

Poticaj za rad

Što povezuje ove naslove: *Crvenkapica, Timoručica, Ljepotica i zvijer, Ružno pače*? Što misliš o bajkama? Kad si se prvi put s njima susreo/susrela? Susrećeš li se u svakodnevnome životu s izrazima kao što su:

- *živjeti kao u bajci*
- *pričati komu bajke*?

Protumači značenje tih izraza.

šišano kumstvo – posebna vrsta kumstva koja nastaje pri prvome šišanju djeteta
pojести očima – željno gledati
gaj – šumica
tamjan – mirisna smola, rabi se za kađenje pri vjerskim obredima
proplanak – manja čistina na rubu šume ili u šumi
lučica – sjeme luka
njedra – prsa
amanet – ono što se ostavlja komu na čuvanje; zalag, zavjet
bašča – vrt
odar – postolje na kojemu počiva lijes s tijelom umrloga
zamamna – koja zamamljuje, zanosi, očarava
alem-kamen – dragi kamen, narodno ime za dijamant
dozlogrditi – postati nepodnošljiv, prevršiti mjeru

Narodna bajka

MALA VILA

Bili kralj i kraljica pa imali jedinca sina. Kad je kraljević već narastao, proslaviše njegovo šišano kumstvo i na čast pozvaše najviđenije ljude iz svoga kraljevstva. Bijeli dvori zasjaše od zlata, srebra i dragog kamenja i od tisuću svijeća. Kad uvečer u vrtu povedoše kolo, uhvatiše se djevojke sve jedna ljepša od druge, a sve gledahu u kraljevića milo i drago, da ga pojedu očima. U ponoć se razidoše gosti, a kraljević ode u gaj od starih lipa, jer je bila mjesečina kao dan, a njemu se nije spavalo. Čarobno bješe pogledati na tamne sjene debelog drveća. Kroz grane se uvlačila mjesečina i padala po zemlji u čudesnim šarama. Lipe su mirisale kao tamjan iz crkve. Kraljević je polagano šetao, zamišljen, po mekanjoj travici. Kad je izašao na proplanak, najednom ugleda pred sobom usred mjesečine na travi malu vilu odjevenu u krasne haljine od finog platna zlatom vezena. Kosa joj je bila duga i spuštена niz pleća, a na glavi joj se blistaše zlatna kruna ukrašena dragim kamenjem. Ali je bila posve, posve mala. Kao lučica! Kraljević u čudu zastane i zagleda se u nju, a ona progovori glasom kao da srebrno zvonce zvoni:

– Moj lijepi kraljeviću! Ja sam bila pozvana na tvoje kumovanje, ali nisam smjela doći u kolo jer sam tako malena; nego ti se ovdje klanjam, na ovoj sjajnoj mjesečini, koja je meni sunčev sjaj.

Kraljeviću se mala vila svidje. Nije se nimalo poplašio ove noćne pojave, nego joj pristupi i uze za ručicu. Ali mu se ona ote i nestade je. Ostade mu u ruci samo njena rukavica, tako mala da ju je jedva navukao na svoj mali prst. Tužan se vratio u dvore i nikome ne reče ni riječi s kim je bio. Ali, drugu noć opet dođe u vrt. Hodio je po bijeloj mjesečini i tražio malu vilu. Ali, nje nigdje ne bješe. Od žalosti izvadi iz njedara malu rukavicu i poljubi je. U taj mah stvori se pred njim vila. Kraljević se toliko obradovao da se ne može iskazati koliko. Sve mu je srce u grudima igralo od miline. Dugo su šetali po mjesečini i čavrljali. Kraljević se začudi kad opazi da mala vila sve jednako raste dok s njim govori. Kad su se rastali, bila je dvaput veća nego sinoć. Kada joj je vratilo rukavicu, nije ju mogla više navući.

– Uzmi je pa je čuvaj kao amanet. – reče mala vila i nestade je.
– Nositi ću je na srcu. – reče kraljević.

Svaku noć su se odsad sastajali njih dvoje u bašči. Dok je sunce sjalo, kraljević je muku mučio. Cio dan je bio tužan, jedva je čekao da izađe mjesec i samo je na nju mislio i pitao se hoće li noćas doći. Kraljević je sve više ljubio malu vilu, a ona je svaku noć rasla i bila sve veća i veća. Kada je prošlo devet noći, bijaše

pun mjesec, a vila je narasla velika kao kraljević. Veselo ga dočeka i reče:

- Dokle god bude mjesečina, ja ću ti dolaziti.
- A ne, draga moja! Ja ne mogu živjeti bez tebe. Ti moraš biti sasvim moja. Ja ću te učiniti kraljicom.
- Dragi moj. – reče vila – hoću biti tvoja, ali samo ako me budeš uvijek i samo mene jedinu volio.
- Uvijek, uvijek – povikao je kraljević bez razmišljanja. – Samo tebe, druge nikad ni pogledati neću.
- Dobro! Ali pamti što kažem: samo dokle budeš držao riječ, bit ću tvoja.

Poslije tri dana proslaviše svadbu dvoje mladih. Ljepoti vilinoj divio se sav svijet. Sretno su živjeli sedam godina i onda umrije stari kralj. Na pogreb mu dođoše mnogi podanici. Pored odra čuvala su mrtvaca najljepše gospođe iz čitave zemlje. Bila je ovdje i jedna djevojka crvene kose, a crna oka. Ta se nije Bogu molila, ni je mrtvog kralja gledala, nego je samo očima pratila mladog kraljevića. Vidio je i on da ga lijepa gospođa gleda i bilo mu je drago. Kada je velika pogrebna povorka krenula na groblje, pogledao je kraljević tri puta u zamamnu ljepoticu, vodeći za ruku svoju ženu. Najednom mu se žena spotakne na svoju suknju i malo što ne padne.

– Jui! Gle, suknja mi je predugal – uzviknu.
Kraljević nije ni opazio da se ona smanjila. Kada su pokopali starog kralja, prođe ona ljepotica crvene kose odmah uz kraljevića putom kući, a on je ispod oka sve u nju pogledavao. Tako da nije vidio da mu je žena sve manja. Kad stigloše kući kod stare lipe, nestade je posve. Sada kraljević uzme za ženu gospođu crvene kose, a crnih očiju. Ali s njome nije ni tri dana sretno živio. Tražila je da joj kupi postelju od samog alam-kamena, željela je sad ovo, sad ono, a sve same stvari kakvih nema na svijetu. Kad on nije mogao ispuniti joj želje, ona je plakala, svadala se s njim, grdila ga. Kad mu bješe već dozlogrdilo, on je otjera.

Sad tek vidje što je učinio. Utoljao je i jadjikovao za malom vilom. Ponosno je odlazio pod stare lipe svake noći obasjane mjesečinom ne bi li dozvao svoju lijepu i dobru vilu. Zvao je, zvao, čekao i čekao, i već postao i starac. Ali se ona nikad više nije vratila.

Poveži crtama izraze s njihovim značenjima.

- *bacati prašinu u oči*
  - *gledati drugim očima*
  - *dati na lijepe oči*
  - *mrak mu pao na oči*
  - *zapeti za oko komu*
  - *zažmiriti na jedno oko*
  - *napraviti što zatvorenih očiju*
  - *gledati ispod oka*
- gledati tako da se ne primijeti
svidjeti se komu
napraviti što s lakoćom
ne htjeti vidjeti sve što bi trebalo
varati prikazivanjem stvari ljepšima nego što jesu
dati na povjerenje
ne vidi od srdžbe
tumačiti stvari na drugi način nego prije

Ako je potrebno, posluži se rječnikom.

Zadane izraze uporabi u vlastitim rečenicama.

Primjer leksičkih vježbi

Šaljive narodne priče – 5. r.

Svijetu se ne može ugoditi

posaditi

oboriti

driješiti

odvezivati

posjesti

srušiti

Oholica

suharak

uprtiti

nijem

koji ne može
govoriti

suha drva

uzeti na leđa

Primjer leksičkih vježbi

Priče iz davnine – 6. r.

1. Dopuni rečenice jednom od riječi koje su ponuđene.

Neva Nevičica je _____ mlinara i mlinarice.

Drao je Rutvicu _____ na Kitež-planinu.

Mokoš je Suncu ispekla _____.

Oleh ban bacio je ključeve _____.

U jazbini babe Poludnice bio je _____ s ovcama.

kći / kćer

odnio / odveo

hljeb / pogaču

carevni / carevini

tor / rov

2. Umetni ponuđene riječi u rečenice. Ako je potrebno, riječ preoblikuj u oblik koji odgovara smislu rečenice. *verati se, praporac, bučati, divaniti, umariti, klisura, naputiti, nazobati se, kandilo, hljeb, pogreb*

Vile su željele _____ Jaglenca.

Ide on, ludo dijete, i počne _____ u planinu.

Kad su se vratili s Milojkina _____, ljudi su ostavili djecu pred kućom.

Više puta ni _____ ni brašna u kući ne bijaše.

I grančica od maline spustila se nad Rutvicu te se ona _____ malina.

Rutvica učini kako je majka bijaše _____.

Medvjedića je _____ crna osa.

Čuje Jaglenac: nešto _____ da se gora tresse.

Nasmije se netko, ko _____ srebrni.

Putem _____ vila s Reljom.

Ima u crkvi svijeća i _____.

Primjer leksičkih vježbi

Priče iz davnine – 6. r.

3. Upiši riječi na crtu uz njihovo značenje.

raskriliti, krčevina, dangubiti, smaknuti, obodriti, tratina, barjak, onijemjeti, čeljad, sur, ćud, rutav, grohat, dozlagrditi, stupica

_____ – ljudska narav
_____ – zamka
_____ – ljudi
_____ – pepeljastosiv
_____ – ohrabriti
_____ – besposličariti
_____ – pogubiti

_____ – dlakav
_____ – glasan smijeh
_____ – očišćeno tlo
_____ – livada
_____ – širom otvoriti
_____ – zastava
_____ – prestati govoriti

4. Na crtu napiši značenje podcrtane riječi.

- a) Tako Palunko sjedi tri dana i tri noći u svom čunu na morskoj pučini. _____
- b) Skoči gnjevan Palunko i ščepa ženu za ruku. _____
- c) Kad se probudi, ali nestalo čeda, nejakoga Vlatka. _____
- d) Pomahnitao Palunko od puste radosti. _____
- e) Prve večeri na ognjištu oganj podržavala i večeru varila. _____
- f) U jednoj je pećini zmija orijaška. _____
- g) Danas mi valja silan vihor podignuti. _____
- h) Razbio se čunak o hridinu. _____

Igra *Alias* (Drugo ime)
D. Tadijanović, *Pjesme* – 8. r.

prijateljstvo

zvijezda večernjača

mjesečina

zlatni sat

djetinjstvo

hrastova šuma

pozlaćen orah

računska zadaća

predvečerje

sjenik

Digitalni alat

English Hrvatski

Pantoparty

Početna Igraj Pravila

Nove ideje za pantomimu

Pantoparty je **zabavan** način igranja pantomime. Izvučeš karticu na kojoj se nalazi 5 različitih pojmova i oponašaš ih u željenom redoslijedu. Ostali članovi ekipe pokušavaju pogoditi što više pojmova u 3 minute.

Igraj

Pravila

- Jedan igrač izvlači kartu s 5 slučajnih pojmova. Njegov je zadatak oponašati ih u željenom redoslijedu.
- Ostali članovi ekipe pogađaju.
- Imaju 3 minute da pogode sve pojmove.
- Za svaki pogođeni pojam ekipa dobije 1 bod.
- Igra se 5 krugova. Ekipa koja skupi najviše bodova pobjeđuje.

Pantomima za djecu

Pantoparty ima poseban način igranja namjenjen **djeci** s jednostavnim riječima koje je lakše oponašati i pogoditi.

Mobilna aplikacija

Pantoparty je progresivna web aplikacija (PWA) i možeš je dodati na tvoj mobilni uređaj. Dok igrač pritisni "**Dodaj na početni zaslon**" u svom mobilnom browseru.

Istrošiti

Letjeti

Životinje

Provjetriti

Kvar

Sljedeći

★ **Plavi** 0

Rozi 0

2:56

Pomoć ✕

Vrste vježbi za usvajanje riječi

- **vježbe razvrstavanja**
- **vježbe asocijacija**
- **vježbe povezivanja**
- **vježbe uvrštavanja**

a) Vježbe razvrstavanja

cikla, dobrobit, dostojan, klavir, mahati, mirisati, narušiti, olovka, pristupanje, simbol

- razvrstavanje riječi prema kriteriju koji učenici sami smisle (po abecedi, prema vrstama riječi, živo – neživo...) – pojedinačno ili u skupini
- razgovor o odabranim kriterijima
- objašnjavanje kriterija „konkretno – apstraktno“
- vježbe s kriterijem „konkretno – apstraktno“

Konkretne riječi – izriču nešto o konkretnom svijetu koji možemo obuhvatiti osjetilima vida, sluha, okusa, dodira i njuha.

cikla, klavir, mahati, mirisati, olovka

Apstraktne riječi – izriču nešto što ne pripada svijetu koji možemo obuhvatiti osjetilima.

dobrobit, dostojan, narušiti, pristupanje, simbol

b) Vježbe asocijacija

*hotel
ruka
sin
upotrijebiti
hrvatski*

*knjiga
telefon
jabuka
ležati
potišten*

*razdoblje
ugled
predstavnik
obuhvatiti
častan*

*potpora
dužnost
pravo
ugroziti
ravnodušan*

- od poznatijih prema manje poznatim riječima
- u skupinama učenici uz zadane riječi trebaju zapisati asocijacije (npr. energija – sunčeva, struja, igra, djeca, spavanje, snaga, vjetar, baterija...)

b) Vježbe asocijacija

oko – uočiti, suočiti se, očni

vid – vidjeti, uvidjeti, vidovit, vidni, doviđenja

dobar – dobrobit, dobrica, dobrotu, odobriti, dobrovoljac

- od zadanih riječi učenici trebaju smisliti riječi drugih vrsta koje su s njom povezane značenjem (imaju isti korijen)
- razgovor o njihovom značenjskom odnosu
- uvrštavanje smišljenih riječi u rečenice

c) Vježbe povezivanja

➤ vježbe sa sinonimima

U svakom se retku među četiri navedene riječi nalaze po dvije riječi istog ili sličnog značenja (sinonima). Pronađite ih i podcrtajte. Riječ s kojom uspoređujete ostale tri riječi uvijek je prva u nizu.

informativan
osobitost
potkrijepiti
svrha
integriran

izgledan
osobnost
potvrditi
postupak
uključen

poučan
različitost
pomoći
cilj
eventualan

izuzetan
posebnost
okrijepiti
smisao
zauzet

c) Vježbe povezivanja

➤ vježbe s antonimima

U svakom se retku među četiri navedene riječi nalaze po dvije riječi suprotnog značenja (antonima). Pronađite ih i podcrtajte. Riječ s kojom uspoređujete ostale tri riječi uvijek je prva u nizu.

stereotip	grubost	stetoskop	<u>inovacija</u>
dominantan	domaći	velik	<u>potčinjen</u>
razotkriti	razmatrati	<u>prikriti</u>	rasporediti
davnina	<u>budućnost</u>	davanje	divota
oskudica	sposobnost	<u>izobilje</u>	skupoća

c) Vježbe povezivanja

➤ vježbe sa sinonimima i antonimima

U svakom se retku među četiri navedene riječi nalaze po dvije riječi istog ili sličnog značenja (sinonima) ili dvije riječi suprotnog značenja (antonima). Pronađite ih i podcrtajte. Pored svakog retka napišite S ako se radi o paru sinonima ili A ako se radi o paru antonima. Riječ s kojom uspoređujete ostale tri riječi uvijek je prva u nizu.

stereotip	grubost	stetoskop	<u>inovacija</u>	A
informativan	izgledan	<u>poučan</u>	izuzetan	S
osobitost	osobnost	različitost	<u>posebnost</u>	S
potkrijepiti	<u>potvrditi</u>	pomoći	okrijepiti	A

c) Vježbe povezivanja

➤ vježbe povezivanja riječi s njihovim značenjem

Zaokružite točan odgovor na pitanje. Vodite računa o tome da odaberete one odgovore koji definiraju značenje navedene riječi. Na neka pitanja postoji više točnih odgovora. Zaokružite ih sve.

1. Tko je *volonter*?

- a) svatko tko pomaže drugima
- b) onaj tko dobrovoljno sudjeluje u nekom poslu
- c) onaj tko besplatno obavlja neki zadatak
- d) onaj tko s veseljem obavlja svoj posao

c) Vježbe povezivanja

➤ vježbe „izbacivanja uljeza“

Pored svake je zadane riječi navedeno pet riječi. Među njima je jedna riječ koja ne odgovara značenju zadane riječi. Pronađite i podcrtajte tu riječ kao u igri *Izbaci uljeza*.

gibak	vrat	<u>postupak</u>	pokret	dječak	gimnastičar
ravnodušan	čovjek	pogled	<u>papir</u>	osjećaj	suputnik
skladan	odnos	stas	ponos	<u>raspored</u>	suživot
izravan	odgovor	put	dogovor	prijenos	<u>ormar</u>
naivan	prijatelj	<u>stol</u>	odgovor	dječak	svijet

d) Vježbe uvrštavanja

➤ oblikovanje rečenica pomoću ponuđenih riječi

Odaberite rečenice koje možete dobro dopuniti nekom od riječi s popisa. Samo se jedna od dviju rečenica, a ili b, može dobro dopuniti jednom od riječi s popisa. Druga rečenica ne može se dopuniti nijednom od riječi s popisa. Odabranu riječ potrebno je staviti u odgovarajući oblik. Prilikom rješavanja nećete iskoristiti sve riječi, nego samo pet. Rečenice dopunite tako da na crtu napišete riječ koja nedostaje.

RIJEČI: osobitost, simbol, stereotip, svrha, stajalište, pristup, pokusan, informativan, dominantan, integriran, razotkriti, zastupati, potkrijepiti, spoznati, nehotice

1.

a) na mnogim se mjestima sade stabla kao _____ mira.
(simbol)

b) Osim nabrojanih _____ ptica, postoje još i brojne druge.

2.

a) Moji prijatelji nikad nisu shvatili moja _____.

b) U svakoj prilici treba razbijati _____ o strancima.
(stereotipe)

Intelektualni rječnik iz udžbenika za 5. r.

imenice

- anegdota
- atmosfera
- baština
- blagostanje
- djelatnost
- dojam
- dostojanstvo
- dvojba
- energija
- iskustvo
- izobilje
- izum
- kategorija
- načelo
- obilježje

imenice

- postavka
- postignuće
- pripadnost
- privid
- ravnoteža
- simbol
- slijed
- spoznaja
- strategija
- tehnika
- uzrok
- začelje
- zastupljenost

glagoli

- argumentirati
- konstruirati
- modelirati
- nametnuti
- nanijeti
- odražavati
- ovladati
- potkrijepiti
- predočiti
- promicati
- raspolagati
- spoznati
- suočiti se
- uslijediti
- uvidjeti

pridjevi

- dojmljiv
- doslovan
- inteligentan
- jedinstven
- kronološki
- logičan
- neizmjeran
- obnovljiv
- pogodan
- pojedinačan
- postojan
- proizvoljan
- prosječan
- ravnomjeran
- sporedan
- uzastopan

POUČAVANJE STRATEGIJA
ČITANJA I VOKABULARA
ZADATAK JE **UČITELJA SVIH
PREDMETA**, NE SAMO UČITELJA
HRVATSKOGA JEZIKA.

*Razlika između onoga što ste danas i
onoga što ćete biti za pet godina
ovisit će o kvaliteti knjiga koje budete
pročitali.*

Jim Rohn